

DE TRIBUNE

Redactieadres:
D. J. WIJNKOOP N. Prinsengracht 10
Amsterdam.

SOC. DEM. WEEKBLAD

Administratieadres:
J. G. CETON, Wijtenbachstraat 13
Amsterdam.

- VERSCHIJNT ELKEN ZATERDAG. -

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling 40 cent per 3 md. Buitenland 65 cent. Losse nummers 3 cent.

Onder Redactie van:

J. G. CETON, W. v. RAVESTEIJN, Jr. en D. J. WIJNKOOP.

Advertentiën.

Per regel 10 cent
Bij abonnement speciaal tarief.

INHOUD: Op weg naar het Socialisme. — Eenige misvattingen. — Tweeërlei Vrouwenkiesrecht. — De Jonge Garde. — „Onze” Koloniën: Atjeh: Sumatra's Westkust. — Laten wij dat maar gaan? — Brieven uit België III. Over Congo. — Boekaankondiging: De Nieuwe Tijd. — Ingezonden: De Kunst en het Proletariaat; Een Verzuim. — Feuilleton: Het Historisch Materialisme voor Arbeiders verklaard.

Op weg naar het Socialisme.

Het is het groote feit van de Pruisische verkiezingen, dat de sociaal-democratie eindelijk in de vaste burcht der Duitsche reactie is binnen gedrongen, in den Pruisischen Landdag. Dit is op zichzelf een teeken van de snelle verscherping der klasse-teenstellingen in het sterk industriële Deutsche land. Maar het zal op zijn beurt een oorzaak worden van nieuwe verscherping van den strijd. Er is toch geen sprake van, dat het restje liberalen, dat vaak bij de gratie van de meest reaktionaire jonkers en industriëelen nog in den Landdag mocht blijven, de vaan van de burgerlijke democratie hoog zal houden. Integendeel: bijna als één man stellen zij zich nu reeds tegen de sociaal-democratie. Daardoor kan er dus van positief werk, van hervormingen voor de arbeiders-klasse van belang, door het werken van de nieuwe S.D.-fractie in het jonkerparlement, niets komen. Niet omdat de „dogmatische” Deutsche socialisten niet zouden willen, of alleen „negatieven” arbeid zouden kunnen verrichten, maar omdat de konservatieve Deutsche bourgeoisie het niet wil. De Deutsche arbeiders zijn trouwens over het algemeen bewust genoeg, om zgn. positief werk van hun fractie in het Pruisische parlement niet te verwachten. Wat zij wel verwachten, is propagandistischen arbeid. Propaganda, het uiteenrafelen van de sociale leugens, van die der liberalen vooral, dat wordt in hoofdzaak de taak dezer nieuwste socialistische parlementariërs. En die taak, van de tribune van het parlement het inzicht brengen in de klasse-verhoudingen onzer maatschappij aan de duizenden, die er nog blind voor mochten wezen, brengt, mits goed volbracht, (en dat kan men onzen Pruisischen kameraden, waaronder de dappere zoon van den ouden Liebknecht, wel toevertrouwen) de overwinning van het socialisme weer een eind nader. WP.

Eenige misvattingen.

In No. 8 van „Opwaarts” het orgaan van den Bond van „Christen-socialisten”, polemiseert E., waarschijnlijk de redactrice Enka, naar aanleiding van een zinnetje uit mijn artikelen „Nationaal of internationaal” tegen het historisch-materialisme, dat zij vergelijkt met „een van die vrouwen, die door het volk, dat groot vertrouwen in ze stelt, slaapsters genoemd worden.”

Ik had er op gewezen, dat de Partij in 1902 de Groninger motie aanvaardende, voor 't eerst de baan van het internationale socialisme had verlaten, terwille van opportuniteitsoverwegingen, ontleend aan speciale, nationale toestanden, terwijl in schijnbare tegenspraak daarmee, doch inderdaad als noodzakelijke aanvulling van deze taktiek, een zeker anti-clericalisme, d.w.z. een speciaal bestrijden van het clericalisme als zoodanig, afgezien van de maatschappelijke beteekenis dezer ideologie, bij de leidende organen der Partij gangbaar werd.

E. nu, die als Christelijke ideologe natuurlijk van de historisch-materialistische denkwijze geen begrip heeft — men leze b.v. Engels in den Anti-Dühring er maar weer eens op na betrekende het fundamentele verschil tusschen de dialectische en elke ideologische denkwijze — stelt hiertegenover de volgende redeneering.

De Christelijke school en het clericalisme „d.i. het misbruiken van den godsdienst om daardoor de volksmassa in één bepaalde richting te leiden”, zijn niet te vereenzelvigen. De S. D. A. P. kan zeer wel de eene (de Chr. school) in haar bestaansrecht aanvaarden, het andere (het clericalisme) als bestaanssonwaard bestrijden.

Maar door zijn historisch materialisme kan van Ravesteijn dit niet inzien. Al wat overbodig is, wordt minderwaardig, degenerereert. Volgens het historisch materialisme is het Christendom in onzen tijd totaal overbodig, ontaardt dus. Het politieke Christendom is voor v. Ravesteijn het Christendom geworden; daarom acht hij, dat de Chr. school onvermijdelijk in dienst van dit Christendom moet staan en scheldt hij haar voor een „school, waarin het kind met Christelijke, d.i. burgerlijke, dogma's wordt volgestopt.”

Alsof van het kind op deze wijze worst gemaakt wordt! Hoe zal men zulken menschen, die oordeelen wat ze geenszins kennen, aan het verstand brengen, wat eigenlijk een Christelijke school is? Die school, waarin het kind, zoo goed als in de openbare, nuchtere kennis verwerft, maar die nooit worden kon wat tegenwoordig over de openbare school de algemeene klacht is: een instituut, waar verstandsontwikkeling het begin en het einde is. Omdat men in de Christelijke school onder het leven van het kind het fundament tracht te leggen, waarop het eigen leven vaststaat: het geloof in en de liefde tot God.

Wij treffen hier een zeer typeerend staaltje van ideologische beschouwingswijze aan. E. denkt zich een Christelijke school, waar niets gebeurt, om het kind vol te stoppen met begrippen, die de burgerlijke maatschappij als de beste der werelden voorstellen en zegt dan „wat kunt gij tegen een dergelijke school inbrengen, waar slechts onder het leven van het kind als fundament gelegd wordt: het geloof in en de liefde tot God?”

Wij antwoorden daarop: de maatschappelijke ontwikkeling heeft gemaakt, dat de kleine burgerij (in ons land) eerst, de bourgeoisie vervolgens, in steeds toenemende mate de Christelijke school aanwendt als een der krachtigste middelen om de clericale levensbeschouwing, het clericalisme te voeden en, indirect, daardoor de burgerlijke instellingen te handhaven. Dat is de clericale school, zooals zij in de werkelijkheid bestaat, en ook indien de materiele toestand van die school zoo goed werd, dat de S. D. A. P. krachtens de Groninger motie voor haar subsidieering zou kunnen stemmen, dan nog zou daarmee aan haar karakter, van instrument tot volstopping met Christelijke, d.i. burgerlijke, dogma's niets zijn veranderd. Het clericalisme en de Christelijke scholen zijn volgens de historisch-materialistische maatschappij beschouwing eenvoudige maatschappelijke verschijnselen, die uit dezelfde oorzaken zijn ontstaan.

De arbeiders nu stellen tegenover de zoogenaamd Christelijke school als hun eisch geenszins de tegenwoordige openbare school „met haar eenzijdige verstandsontwikkeling” gelijk E. klaagt, welke klacht trouwens bewijst, hoezeer deze zoogenaamde Christen-socialisten nog in de denkwijze hunner geestelijke ouders, de clericalen zijn bevangen. Maar wat de socialistische arbeiders wel weten is, dat het onder-

wijs, waaraan zij in veel ruimere mate behoefte hebben, in de eerste plaats aan den eisch moet voldoen, dat het doordrongen is van den geest der wetenschap. De arbeiderspartij verder stelt als een van haar eischen: de verklaring van den godsdienst tot een private aangelegenheid. En, aangezien de school, die reeds in de kapitalistische maatschappij een openbare instelling is, dit openbare karakter onder den invloed der arbeidersklasse in de toekomst wel sterker zal vertoonen maar niet minder, volgt uit den internationalen eisch, dat de godsdienst tot een private aangelegenheid worde, onvermijdelijk de godsdienstloosheid der openbare school.

Waarom wij deze opmerkingen weer eens ten beste geven?

Zeker niet om E. en haar vrienden te bekeeren, die zich Christen-socialisten heetende, inderdaad nog in de eerste plaats Christenen blijken te zijn. Maar wel natuurlijk om verwarring in onze gelederen te bestrijden.

Toch is het nog de moeite waard om in verband met het voorgaande te wijzen op nog één misvatting van onze Christen-socialiste.

In het stukje, dat we van haar artikel uitknippen, komt deze misvatting weer zoo duidelijk aan den dag. Zij is die, waarop J. hier onlangs ook wees in zijn stuk contra pg. Bakker, de misvatting als zou men het historisch-materialisme kunnen verwerpen en toch . . . het program der Partij kunnen aanvaarden. De internationale sociaaldemocratie laat zich bij haar practisch optreden, bij het voeren van den klassenstrijd m.a.w. den weg wijzen door een program, dat gebouwd is op een theoretische beschouwingswijze, die wij de historisch-materialistische noemen. Het program der meeste sociaal-democratische partijen, vóór alles het Erfurterprogram, de catechismus der sociaal-democratie, is, evenals het Communistisch Manifest, op de historisch-materialistische maatschappij-theorie gebaseerd. Ons program, het program der Nederlandsche sociaal-democratie, berust nog op denzelfden grondslag. Wie het partij-program dus aanvaardt en toch het historisch-materialisme verwerpt, kan zeker te goeder trouw zijn, doch is ongetwijfeld niet tot het inzicht gekomen van wat hij eigenlijk aanvaard heeft. v. R.

Tweeërlei Vrouwenkiesrecht.

Langs de verschijnselen dringt het menschenverstand door tot den grond der dingen, tot de oorzaak der verschijnselen, of het houdt bij de verschijnselen halt en verricht half werk.

Zulk half werk behoeft niet geheel zonder verdienste te zijn. Het kan aan het tot de oorzaak der dingen gaande werk ten goede komen, mits het niet zichzelf den schijn geeft van in de plaats van het heele werk te kunnen treden. Dan ontstaat er beslist vijandigheid tusschen het heele en het halve. Het halve kan uit onwil of onmacht niet verder dan een bepaald punt, juist omdat het wel de verschijnselen, maar niet de oorzaak wil aantasten. Stelt het zich op dat bepaalde punt dwars over den weg, dan ontstaat er botsing en worsteling. Worsteling, waarvan reeds te voren de uitslag bepaald is. Immers wat stilstaat, wordt door wat vaart heeft, vooral als het vaarthebbende lichaam het zooveel maal grotere is, voor een deel verpletterd, voor een ander deel in de beweging van het vaarthebbende meegevoerd.

Zóó is, in enkele trekken geschetst, de verhouding tusschen de burgerlijke sociale hervormingsbeweging en den revolutionairen strijd der arbeiders. Zóó is ook de verhouding tusschen de burgerlijke beweging voor vrouwenkiesrecht en den strijd der sociaal-democratie voor algemeen kiesrecht voor mannen en vrouwen.

ons echter weinig kan interesseeren, als wij eenmaal voor het feit staan, dat ook onder Swart het stelsel-Van Heutz in Atjeh zal blijven toegepast worden. Om de woorden van het *Nieuws v. d. Dag v. Ned.-Indië* over te nemen:

Andere principes zullen niet in Atjeh worden gevolgd, naar alles zich laat aanzien; de groote lijnen van bestuur blijven onveranderd. En daarin schuilt o.i. juist het verkeerde....

Dat stelsel is een combinatie van stomme bureaucratie en wreed militarisme. Aan den eenen kant belastingen leggen op de tot rust gebracht te streken, en die belastingen zonder aanzien van persoon en omstandigheden invorderen, en aan den anderen kant moorden en branden in nog niet gepacificeerde (mooi woord!) gebieden: —

Alleen door geheel onze wijze van op reden te herzien, kan van eene verbetering sprake zijn. Want het gaat hier niet om »restjes« van het verzet, — *het is de lot in de onderste lagen van het volk doorgedrongen haat voor den vreemdeling*, het is de **zuivere volks-oorlog** dien wij in Atjeh voeren.

Dat hebben wij dan althans in eenige tientallen van jaren in Atjeh gewonnen. Het verzet van enkele hoofden, die hun persoonlijke belangen geschaad zagen door vestiging van het Nederlandsche gezag, is, door het werken van de meest versteende bureaucratie en het wreedste militarisme, beide uitvoerend de bevelen van het echte, krenterige, gierige Hollandsche kruideniers-kapitalisme, omgeslagen in een heiligen oorlog.

Nederland heeft in de begin-jaren van deze eeuw met bijzondere belangstelling den oorlog in Zuid-Afrika gevolgd. Toch schijnt onze bourgeoisie nog niet geleerd te hebben, hoe een schadelijke en schandelijke veroveringsoorlog door een compromis tot een, voor de vaderlandsche kapitalisten, nog goed einde kan worden gebracht

* * * Sumatra's Westkust.

Ook in andere deelen van Sumatra, staande onder direct beheer van de Heilige Bureaucratie van Indië, komen berichten, die aanschouwelijk onderwijs geven in de wijze, hoe men moet handelen, om land en volk te verliezen. St. Bureaucratus heeft een nieuw belasting-stelsel ingevoerd, d. w. z. Europeesche methodes op Indië toegepast: b. v. een inkomsten-belasting en een belasting op het geslacht (f 3.— op elk te slachten rund of buffel). Bekijk wij de gevolgen: —

Uit Priaman verneemt de *Sumatra-Bode* van 16 April, dat sedert de belasting op het geslacht is afgekondigd, geen enkel rund of buffel voor consumptie is geslacht. Op één plaats heeft men, op 14 April, bij een godsdienstig feest, een karbouw geslacht zonder belasting te betalen.

Java Bode (Telegram van 20 April). Beweging onder de bevolking van Pajacombo; troepen gezonden. Hoofden te Bangkinan weigeren openlijk medewerking. In afdeeling Padang verzet tegen slachtbelasting; een laras-hoofd vermoord, wegens aangifte van belasting-ontduiking.

Een officieel telegram van den gouverneur (16 en 21 April) vertelt van nog meer verzet, belasting-ontduiking, enz.; en eindelijk het volgende korte bericht:

Telegrafisch bericht van assistent-resident te Tanahdatar: de door hem opgeroepen (te Fort Van der Capellen) panghoeloes (hoofden) van Padang-loear kwamen 12 uur ten kantore met honderden zwaar gewapende volgelingen; dezen, gelast huiswaarts te keeren, wierpen marchausse's met groote steenen (enkele marchausse's gewond); marchausse vuurde eindelijk op steenwerpers, waardoor gedood 18, gewond ongeveer 50, allen lieden van Padang-loear. Enz.

En nu nog een aanhaling, ditmaal uit het *Soerabajasch Handelsblad*, om te laten zien hoe Indië's bourgeoisie zelf over de, ook haar treffende, belasting-reorganisatie denkt:

waren geworden, toen was voor die maatschappij noch de zon, noch het vuur, noch de zee of de berg of de boom meer het wonderlijke, allerbelangrijkste, overmachtige, geheimzinnig goddelijke, men had daarvoor de natuurdingen reeds te goed in zijn macht — ook niet de menschenlijke kracht, of de menschenlijke vluheid of moed, of schoonheid zooals in den tijd van Homerus, die lichamenlijke eigenschappen be- teekenden in de concurrentie-maatschappij al niet zoo veel meer — toen kwam er wat anders, dat, in die maatschappij het allerbelangrijkste, allesbeheerschende, allerwonderbaarlijkste scheen en was. Dat was *de Geest, de menschenlijke geest*.

In de warenmaatschappij is de geest de belangrijkste factor. Die berekent, die doet uitvindingen, die wikt en weegt, die verkoopt, die maakt winst, die onderwerpt, die overheerscht dingen en menschen. De geest komt in de waren-maatschappij in het midden-punt van het leven, zooals de sagopalm bij de Papoea's en de schoone lichaamskracht bij Homerus. Hij is het machtige.

De eerste groote wijsgeeren van de Grieksche waren-maatschappij, Sokrates en Plato zeggen het openlijk, dat de natuur hun geen belang inboezemt, alleen de verschijnselen van het denken, van de ziel.

Die overgang is een duidelijk gevolg van de ontwikkeling der techniek, die immers de waren-maatschappij schiep.

Er waren in den geest vele wonderbaarlijke verschijnselen, die men niet begreep. Wat waren die algemeene begrippen, die men in den geest aantrof, vanwaar kwamen zij? Wat was het denken, dat zoo

Ook op 't stuk van belastingen worden wij westersch model gemoderniseerd. Er zitten op het departement van koloniën knappe bollen, die thuis zijn in de belasting-wetgeving, doch nagenoeg niets van Indië weten. . . . Ik voor mij ben van meening, dat de verordening op de inkomstenbelasting eenvoudig *onuitvoerbaar* is. De belastingsschuldigen behoeven zich, dunkt mij, niet erg ongerust te maken en kunnen een hoeraatje aanheffen op onze prachtige wettenfabrikanten.

De blanke bevolking van Indië, die in elk geval op regelmatige wijze, geheel volgens de bepalingen van de wet tot betalen van belasting moet worden gedwongen, kan tegenover de feitelijke onbekwaamheid van St. Bureaucratus haar ziel in lijdzaamheid bezitten. Tegenover de inboorlingen roept de papieren heilige de hulp van broeder Mars in. De eerste gevolgen staan hierboven. En wat daarop volgt. . . .

Het komt mij voor dat onze afgevaardigden in de Tweede Kamer eens moeten gaan les nemen bij het Engelsche Parlement, als het daar vragen-dag is. Misschien kan een onafgebroken bombardement van vragen er toe meewerken, dat de wegen van St. Bureaucratus, wat behandeling der inboorlingen van Indië betreft, iets minder duister worden

V R.

Laten wij dat maar gaan?

„De conclusie van den schrijver was:

„Ook dat als straks een tweede elevator-maatschappij concurrerend met de eerste optreedt, van loonende handenarbeid geen sprake meer kan zijn. Gevolg: werkloosheid en armoede van eenige duizenden menschen, die bij tijdig ingrijpen van den Staat *hun broodwinning zouden hebben behouden* maar nu ten laste van de gemeenschap komen met een aalmoes van de rijken, die hen hun broodwinning hebben ontnomen.

Maar past het dan niet en publiek en overheid om de arbeiders te helpen, zeker niet tegen te werken in den strijd tegen *arbeidroovende machines*, die om een woord van Multatuli te bezigen, „zich voeden met het brood der armen?“

Men ziet, deze inzender had een goede kijk op de zaken.”

Bovenstaande is ontleend aan een stukje in „de Bondsbanier“, weerkorgan van den Rotterdamschen Bestuurdersbond (nr. 24 van 6 Juni 1908).

Er staat boven:

„* * Nog een nagalm van de Elevator-kwestie en het is niet geteekend.

Redacteur van „de Bondsbanier“ is ons herkozen Partijbestuurder H. Spiekman.

Van iemand, die bij de invoering van nieuwe machines strijd wil aanbinden niet om de gemeenschap — in casu vooralsnog de werkgevers — de volle verantwoordelijkheid voor het buiten werk geraken der arbeiders op de schouders te leggen en minstens wachtgeld voor die arbeiders te eischen, — maar om de machines — de triomftekens van het menschenlijke ken- en denkvermogen, de heilbrengers voor de menscheit — om die machines zelf te keeren, zegt Spiekman of laat Spiekman toe, dat gezegd wordt:

„Men ziet, deze inzender had een goeden kijk op de zaken.”

Is daar een Sociaaldemocraat aan het woord, of verantwoordelijk voor het woord van een ander? M.M.

N.B. In het aangehaalde zijn alle cursiveeringen van mij. M.

gemakkelijk en wonderlijk met die algemeene denkbeelden opereerde, voor een wonderlijke macht? Vanwaar kwam het?

Uit de aarde kon het niet komen, want op aarde vindt men alleen bijzondere, geen algemeene dingen? En wat waren die zedelijke gevoelens, die begrippen van goed en kwaad, die men in den geest aantreft en die in de warenmaatschappij zoo mbeilijk toepasselijk zijn? Immers daar is wat voor den een goed is, slecht voor den ander, des eenen dood des anderen brood, en het voordeel voor den privaatspersoon is daar vaak het nadeel voor het algemeen.

Dat waren alles raadsels, die toen onoplosbaar waren voor de groote denkers Plato, Sokrates, Aristoteles, Zeno en zooveel anderen, die uit de natuur en de ervaring niet verklaard konden worden en die hen er toe moesten leiden om te zeggen: de geest is van goddelijken oorsprong.

In de warenmaatschappij heerscht de geestelijke over de handenarbeid. Regeling, bestuur van bedrijf en staat komt aan den hoofdarbeider, de handwerker is de ondergeschikte, als hij geen slaaf is. Ook dat moest er toe leiden in den geest het goddelijke, God als een geest te zien.

Ook niet weinig droeg daartoe bij, dat in de waren producerende maatschappij elk mensch een individu op zich zelf wordt, in concurrentiestrijd met anderen. Elk mensch wordt daar het allerbelangrijkste object voor zichzelf, en, omdat hij alles in zijn geest voelt, overdenkt, beslist, zijn geest het allerbelangrijkste stuk van dat object. Dat moest die menschen van die maatschappij ook wel heel gesluikt maken om den geest als Goddelijk en God als een individualistischen,

Brieven uit België.

III. Over Congo.

In het begin der tachtiger jaren was Léopold II Koning der Belgen een alom bewierookt en geprezen man, zijn meelijdend hart(?) had hem er immers toe gedreven een Internationaal bond te stichten, voor doel hebbende in Midden-Afrika de vrijmaking(?) der negerslaven te bewerken en de beschaving dier volkeren te betrachten. In 1885 op de conferentie van Berlijn werd de onafhankelijke Congo-Staat erkend en Léopold tot Souverein benoemd.

In naam onzer Kamer werd de koning toen door minister Beernaert geluk gewenscht, waarop hij antwoordde:

„Ik heb vertrouwen in het welgelukken der Congo-beschaving, die tevens welstand zal brengen aan België, zonder ooit daarom eenige uitgaaf te moeten doen. Congo, onafhankelijke staat evenals België, zal voorzien in zijn eigen behoeften; ja, ik heb de verzekering, dat Congo over genoegzame inkomsten beschikken zal.”

Trots die plechtige verzekering, dat Congo geen cent aan België zou kosten, kwam men reeds in 1888 om het bagatelletje van 150 miljoen. Op verzoek van Léopold nam België voor 15 miljoen franks aandeelen in een Congo-spoorweg-maatschappij, welke grootendeels in den vorm van stichtingsaandeelen in de zakken van eenige groote financiers — waaronder Léopold de voornaamste was — terecht kwamen. België dat die maatschappij ook mee had helpen stichten kreeg niets. Ondanks de door België gestorte miljoenen, kwam men in 1890 weer 25 miljoen voor Congo vragen. Léopold begripende dat hij iets moest doen om die pil te doen slikken maakte toen het volgende testament bekend:

„Willende aan ons dierbaar Vaderland de vruchten toekennen van het werk dat wij sinds jaren gezamenlijk hebben ondernomen, zoo verklaren wij, over te maken, na onzen dood, aan België al onze rechten op Congo verkregen.”

Denzelfden dag schreef hij aan den kabinetsoverste:

„Tot aan mijnen dood zal ik, in het nationaal belang, dat mij steeds heeft bezield, voortgaan het Afrikaansch werk te geleiden, maar zoo België eerder de Congobezittingen verlangt, zal ik geen oogenblik aarzelen deze aan ons dierbaar vaderland af te staan.”

Dat hielp, in een geestdriftige vergadering werden de miljoenen gestemd. Wat er van Leopold's beschavingswerk terecht is gekomen is bekend. Als belasting moeten de negers voor den staat elke maand 40 uren werken. Aangezien men echter door de hitte maar enkele uren daags kan werken, vertegenwoordigen deze veertig uren 8 of 10 werkdagen. Daarbij moeten de negers somtijds 30 of 40 uren ver van huis het bosch in om caoutchouc voor den staat te zoeken, zodat ze meestal een twintigtal dagen per maand moeten werken, om aan de hun door den staat opgelegde belasting te voldoen. Voor de onwilligen bakken de heerschers geen zoete koekjes. De Gouverneur-generaal van den Congostaat, de heer Wahis, schreef aan zijne agenten: „Daar waar de inboorlingen den arbeid halsstarrig weigeren, zult gij ze dwingen door gijzelaars te nemen. In geval van weerstand gebruikt uwe wapens.” De postoversten moeten maandelijks 4000 kilo's caoutchouc leveren.

Eindelijk, nadat men in Engeland niet onduidelijk had te kennen gegeven dat men Leopold als beschaver in den Congo niet langer meer zou dulden (dat Engeland ten opzichte der gruwelen in eigen koloniën van dergelijke onkapitalistische overgevoeligheid geen last heeft, is nu eenmaal een eigenschap de kapitalistische naties inherent) ging men over tot het benoemen van een commissie van enquête en begon men werk van de overname te maken. De uitslag van die — nog zeer partijdige — onderzoek-commissie bracht dan ook verschrikkelijke dingen aan 't licht. Voor haar verschenen in Congo arme negers en negeressen uit alle streken om te ge'uigen hoe zij of hunne familieleden mishandeld waren. Wegens niet betalen van belastingen werden mannen en vrouwen omvergeschoten.

op zich zelf bestaanden Geest aan te zien.

De techniek had den mensch al zoo ver gebracht, om niet meer een stier, of een kat, of een ibis, of een boom, en ook geen menschenlijke lichaamskracht meer te vergoddelijken, maar nog niet zoo ver dat hij het wezen van het denken en de begrippen van goed en kwaad begrijpen kon. Daardoor werd toen dat in die maatschappij oppermachtige, maar onbegrijpelijke voor goddelijk verklaard. En dat is in de warenmaatschappij tot op den huidigen dag zoo gebleven. „God is een Geest” zegt men ook nu nog, en de zedelijke begrippen hebben ook nu nog voor de meesten een bovennatuurlijken oorsprong.

Zoolang nu de toen bekende wereld nog niet één economisch en politiek geheel, één groote warenmaatschappij was, bleef er daar natuurlijk nog ruimte voor meerdere, ook nog voor natuurgoden. Maar toen eerst onder de overmacht der Grieken, toen door Alexander van Macedonië, eindelijk door de Romeinen om de Middellandsche zee een warenproducerend wereldrijk ontstond, was één Geestelijke God, één Goddelijke Geest, voldoende om de heele bekende wereld en alle moeilijkheden daarin te verklaren, en alle natuurgoden daaruit te doen verdwijnen. De overal doordringende Romeinsche techniek, Romeinsche handel en verkeer, Romeinsche warenmaatschappij drongen overal de natuurgoden terug. En zoo vindt men het ééngodendom dan ook in de twee wijsgeerige wereldbeschouwingen, die ten slotte in dat groote wereldrijk hebben gezegevierd. *)

*) De leer van Plato en het Stoïcisme.

Aan de soldaten was bevolen, de lijken zoodanig te verminden, dat ze bewijzen konden dat het mannen waren waarop hunne kogels verschoten waren. Gevangen genomen vrouwen liet men doodhonger en dorpen werden verwoest, menschen de handen of voeten afgekapt, kortom, er werden die commissie feiten medegedeeld, gelijkend aan die door de inkwistie gepleegd. En dat alles ter eere der heilige beschaving!

Leopold in zijn beschavingswerk gestoord, eischt nu van zijne dierbare onderdanen — die toch niet zouden willen dat hij met zijn mager inkomen van 10 duizend frank per dag, dat België hem toekent, gebrek zou moeten lijden — alles bij elkaar gerekend het sommetje van 241 miljoen franken als voorwaarde bij de overname.

Deze Congo-kwestie gaf de werklieden-partij een geschikte gelegenheid, om de arbeiders-kennis omtrent den aard van het kapitalisme bij te brengen; dat er door onze partij uitgehaald is wat er o. i. uitgehaald had kunnen worden, is iets wat wij ten eerste ontkennen. Immers door de Congokwestie dienstbaar te maken voor de omverwerping van het klerikaal ministerie, wekt men bij de arbeiders den indruk dat alleen de „klerikalen” kapitalistisch regeeren. Het standpunt door onzen p.g. Van der Velde ingenomen heeft natuurlijk de verwarring nog vergroot.

Hij is voor overname, op voorwaarde dat er in Congo menschevriend wordt opgetreden, als de kapitalistische koloniale politiek plaats van uitbuiting, zedelijke verheffing der inboorlingen voor doel neemt. Dat is de liefdesverklaring aan den Moorlaan, op voorwaarde dat hij zich blank wascht. Dat is ongeveer hetzelfde gekke standpunt dat — als we ons niet vergissen — door onze Nederlandsche partij op onderwijsgebied wordt ingenomen, die nl. wel subsidie wil geven aan klerikaal onderwijs op voorwaarde dat het goed is; alsof goed onderwijs, klerikaal onderwijs niet uitsluit.

Onzin is het te meenen dat in de kapitalistische maatschappij, die op uitbuiting en verdrukking berust, een koloniale politiek gevoerd kan worden, die niet tevens een uitbuitings- en verdrukkingpolitiek is. En daaraan mag een sociaal-democraat niet meedoen. Het gaat hier niet om een denkbeeldige koloniale politiek van Van der Velde, maar om de koloniale politiek zooals wij die kennen.

Ook al zou er eene kolonien-wet komen, voor doel hebbende, de persoonlijke macht te verminderen en de vrijheid der negers te waarborgen (dit en de weigering der z.g. vergoeding aan Leopold waren de voorwaarden die partijgenoot Van der Velde stelde) dan weten we toch wel dat die vermindering van persoonlijke macht en de waarborging der vrijheid toch alleen op papier bestaan zou. Zelfs in de Europeesche Staten, waar de verdrukte arbeidersklasse niet onweerbaar is, blijken die wetten niet veel meer als een doode letter te zijn. Welke verandering ten goede zou zoo'n wet dan brengen in een tropisch land als de Congostaat, waar het kapitalisme een zoo goed als weerlooze bevolking tegenover zich heeft!

Boekaankondiging.

De Nieuwe Tijd van Juni heeft als eerste artikel het vervolg van Gorters Kritiek op de Literaire Beweging van 1880 in Holland. Thans wordt de dichter Verweij onder handen genomen. Aan zijn theorieën wordt het verval der beweging van '80 aangetoond. Aangetoond wordt, dat één der redenen van dat snelle verval gelegen was in het niet-begrijpen van het verband tusschen denken en maatschappelijk zijn, het gevolg, zegt Gorter, van ons behooren tot de burgerlijk klasse. Doordat wij dat niet begrepen, werd ons denken troebel. In onzen tijd toch is dat begrip noodig, omdat de werkelijkheid, de ondergang der bourgeoisie, de opkomst van het proletariaat daarzonder niet begrepen worden kan. Toen het proletariaat, met zijn klare leer van dat verband, a sterker en sterker opkwam, moest de beweging van '80 uit gemis aan begrip der werkelijkheid, meer en meer in duister vergaan. Zij week, in waarheid, zij verwelkte voor de op-

En toen één bepaald soort van ééngodendom, dat bijzonder paste bij de maatschappelijke verhoudingen in het Romeinsche rijk in den keizertijd, bij het algemeene reusachtige economische verval, het Christelijke ééngodendom, in dat gebied doordrong, vond het overal den bodem bereid en had het het Grieksche ééngodendom slechts als een element in zich op te nemen.

De geheele maatschappij om de Middellandsche zee was één warenproduceerende maatschappij geworden, met overal dezelfde raadsels, tegenstrijdigheden, met overal gelijksoortige warenproduceerende individuen. Overal de geest het machtige, wonderbaarlijke, mysterieuse. Overal de geest: God.

En naarmate de vreemde natuervolken, als de Galliërs en Germanen, in de warenmaatschappij werden opgenomen, verloren ook zij hun oorspronkelijken godsdienst gaandeweg en werden ook zij rijp voor het Christendom, dat aan één Geest alle macht toeschrijft. *)

Maar de Christelijke godsdienst is niet gebleven wat hij, pas voortgekomen uit de Joodsche en Grieksche-Romeinsche warenmaatschappij, in de eerste eeuwen was. Toen was één geest, één God voldoende tot verklaring van het heelal. Maar naar mate de midden-euwsche maatschappij zich ontwikkelde, veranderde weder de inhoud van den godsdienst. De midden-euwsche maatschappij was de maatschappij van het grondbezit, waarin de menschen trapsgewijs van elkaar afhankelijk waren en waarin de afhankelijken het

*) Ook nu nog worden natuervolken, bij wie de warenmaatschappij doordringt, tot het ééngodendom „bekeerd”.

komende arbeidende klasse.” — Van der Goes geeft in een hoogst lezenswaardig artikel Kautsky's uitstekend boekje over Karl Marx weer. — Op Sannes' artikel: Algemeen en Organisch Kiesrecht zullen we nog wel eens de aandacht vestigen. Thans wordt het A. K. als klasse-eisch, het A. K. in verband met Sociale Hervormingen, de bezwaren tegen het A. K. en het „Organisch” Kiesrecht behandeld. — Loopuit behandelt in een artikel: De klassenstrijd der Kapitalisten een boek van Dr. Kessler over de Deutsche Ondernemers-bonden, terwijl Van Ravesteyn onzen „revisionist in buitengewonen dienst”, den heer Is. P. de Vooys en zijn jongste artikelen in „De Beweging” karakteriseert. — Ten slotte een anti-kritiek van Spiekman omtrent zijn Loonslavernij. Vermelden wij slechts dat Sp. „ten volle elk gedeelte der brochure” handhaaft. Het is treurig... voor Sp. WP.

Door de kapitalistische koloniale politiek worden inderdaad meer nog dan de inboorlingen de koloniseerende volkeren zelf uitgeplunderd.

PARVUS.

Ingezonden.

De Kunst en het Proletariaat.

Met meer dan verbazing las ik in de Tribune van 30 Mei bovengenoemd stuk door W. A. H. Het is zoo onjuist gevoeld en „er naast” geschreven, dat het bij minder ontwikkelde lezers gevaarlijke verwarring kan stichten omtrent den invloed dien kunst op arbeiders heeft ook al wordt ze door sociaal-democraten in vereeniging met bourgeoisie tot hen gebracht.

„De bedoeling daarvan is”, zegt W. A. H. „afschuw voor al wat leelijk is in hen te kweken en dat beteekent haat in hen te kweken voor die lager staande arbeiders, die nog niet van het schoone weten te genieten. Ee wij willen juist de arbeiders leeren begrijpen hoe het maatschappelijke krachten zijn, die het afschuwelijke in de samenleving scheppen en hoe alleen daartegenover gesteld kunnen worden de krachten van alle arbeiders om voor goed een eind daaraan te maken.”

Neen W. A. H., gij miskent de arbeiders zoowel als den invloed der kunst. En al zal geen soc. democraat u betwisten dat maatschappelijke krachten het afschuwelijke scheppen, de samenhang van die waarheid met de voorafgaande beschuldiging blijft mij duister. Niet hun mede-arbeiders zullen de meer voor kunst ontvankelijken door afschuwelijk gaan verdragen, als een andere soort, maar het maatschappelijk stelsel, het kapitalisme dat hen mondjesmate het schoone toemeet en duizenden zoo door zijn uitbuiting afjakkert en versuft dat ze zelfs die mondjesmate niet vermogen te genieten.

Naarmate de arbeiders meer behoefte aan schoonheid, aan hooger levensgenot krijgen zullen ze ook het ontberen hiervan bij de lange lijst voegen, van wat hen rechtmatig toekomt en wat ze willen veroveren in hardnekkigen strijd. En eerst als ze er mee kennis maken, met dat schoone, kunnen ze gewaar worden het ontbeerd te hebben. Daarom, afgezien nog van het broodnoodige om in die zware, eentonige levens iets van den verkwikkenden, ontspannenden invloed van de kunst te brengen, moeten wij de arbeiders er deel aan geven om hen te leeren zien wat hen onthouden wordt.

product van hun handenarbeid leverden aan den heer, niet verkochten. De lijfeigenen, de hoorigen gaven natuurproducten aan hun adellijke en geestelijke heeren. Aan den top der wereldlijke maatschappij stond de keizer, onder hem vorsten, onder deze leenheeren, onder deze weer lagere edelen, en onder deze de groote massa van hoorigen en lijfeigenen. In de kerk, die ook een reusachtig grondbezit had, was de toestand een dergelijke. De kerk had zich van de oude armoedige gemeente, die communistisch consumeerde, tot een onmetelijke uitbuitings-inrichting ontwikkeld. Aan haar top stond de Paus, onder hem allerlei geestelijke hooge heeren, trapsgewijs van elkaar afhankelijk: kardinalen, Aartsbisschoppen, Bisschoppen, abten en abdissen, lagere geestelijken, monniken en nonnen van allerlei slag, ten slotte de groote massa, de gemeente. Te zamen vormden kerkelijke en wereldlijke machten dus één groote hiërarchische maatschappij, steunend op de levering van natuurproducten door de onderdrukten in de eerste plaats. En naar het beeld van die maatschappij met die productiewijze had de christelijke godsdienst zich ook gevormd. Niet één God alleen woonde meer in den hemel, maar een geheel volk van geestelijke machten. Boven allen troonde God, één met zijn zoon en den heiligen geest, alles omgevend en doordringend. Maar onder hem trapsgewijze allerlei soorten van Engelen met verschillende functies, ook gevallen engelen of duivels, die voor het booze hadden te zorgen. En verder heiligen, die, daar de maatschappij grootendeels op levering van natuurproducten, niet van koopwaren steunde, en dus van de natuur, van het weer b.v. afhing, ook weer een soort van nieuwe ondergeschikte natuur-

En de arbeiders die niet te afgesloofd zijn om er kennis van te nemen, ze zullen er hun revolutionnaire macht niet door verzwakken noch gaan wantrouwen in de macht hunner organisatie, zooals gij denkt.

Sterker zal hen maken ieder greintje ontwikkeling dat zij verkrijgen, ook door mede hulp van bourgeoisie zoolang die niet in de persoonlijke verhouding van werkgevers en werknemers gegeven wordt. Meer revolutionair zal het hen maken juist door den drang naar meer, naar volledige bevrediging die het in hen wekt.

A. O.

Een verzuim.

Waarde Redactie,

Gij hebt in uw blad van 23 Mei een ingezonden stuk opgenomen, dat een „Antwoord aan S. K. Bakker” heette. Ik meen, dat dit stuk met zeer twijfelachtige kwaliteiten gevoelig ongeplaatst had kunnen blijven, maar zou toch in de plaatsing niets schadelijks hebben gezien, indien het door U van een klein onderschrift was voorzien, waaruit duidelijk had kunnen blijken, dat gij met den inhoud niet geheel instemde. Met name miste ik uw tegenspraak betreffende J's bewering, dat de opname van Bakker's artikel in „Het Volk” een schande is. Nu gij ook in het vorige nummer van „De Tribune” zulke tegenspraak niet geeft, meen ik u toch te moeten opmerkzaam maken op de nadeelige gevolgtrekkingen, waartoe het onweersproken blijven van zulk eene bewering in uw blad kan leiden.

Tot dusver heb ik in onze nederlandsche partij nog nimmer vernomen van iemand, die geloovigen socialistischen lidmaatschap wenschte te verbieden. In „Het Volk” van 1.1. Maandagavond wordt nog door Van der Goes ten overvloede het recht op het partijlidmaatschap voor Bakker en zijne geestverwanten erkend. Maar met welk recht zou dan de redactie van ons partijorgaan plaatsruimte mogen weigeren aan Bakker, als hij in een ernstig en duidelijk stuk de meeningen samenvat met welke hij in de partij is toegelaten?

Was Bakker's stuk geweigerd dan zou dit een „schande” geweest zijn. Temeer, nu er zich een vrij uitgebreide gedachtenwisseling scheen te ontwikkelen aangaande de verhouding van godsdienst en socialisme. Volledige voorlichting der partijgenooten was nu wenschelijk. Bakker's stuk was tot die voorlichting een goede bijdrage, immers het was de uiteenzetting van een bestaande en toegelaten meening.

Ik hoop, dat gij nog aanleiding zien moogt, te verklaren, dat gij op dit punt met J. van opinie verschilt. Want wordt zijn oordeel u toegeschreven dan kan men hierin een nieuwen grond zien om den invloed van uwe groep op de redactie van ons dagblad voor de toekomst schadelijk te achten.

J. W. ALBARDA.

Antwoord aan J. W. Albarda.

Als antwoord op J. W. Albarda's regelen verklaar ik niet iemand te zijn „die geloovige socialistischen lidmaatschap wenschte te verbieden. Daartoe herhaal ik, wat ik schreef, „dat de godsdienstige in de sfeer der partij wordt geduld.” Dit misverstand is dus uit den weg.

„Antwoord aan J. W. Albarda”, die mijn ingezonden stuk bezit, noemt J. W. A. alleen de antwortwering, nl. dat ik het opnemen van het stuk van S. K. Bakker in ons hoofdorgaan een schande heb genoemd. Het schandelijke ligt nl. niet hierin, dat de Volk-redactie een stuk opneemt, waarin godsdienst en socialistische partij als vereenigbaar werd voorgesteld, maar hierin dat zij dit standpunt laat verdedigen door iemand, die dat doet door de historisch-materialistische afkomst van ons program te verloochenen, door iemand, die een poging aanwendt, om het inzicht in de groote waarheid uit het communistisch manifest, dat de geschiedenis van iedere maatschappij tot nog toe is geweest de geschiedenis van klassenstrijden, voor sociaal-democratische arbeiders onverschillig te verklaren, tot privaatzak te maken.

Ten opzichte der andere „twijfelachtigheden”, waarop J. W. A. niet terugkomt, kan ik mij niet verdedigen natuurlijk.

J.

goden waren, die ook alle hun eigen functie hadden, als een heilige voor den mijnbouw, een voor den hooioogst, een die hielp in barenood etc. God dus, met die omgeving, een beeld van den Keizer of den Paus met hun ondergeschikte wereldlijke en geestelijke machten. En onder al die engelen en heiligen de menschen, levenden en dooden: een beeld der aardsche gemeenten en van het aardsche volk. De productien eigendomsverhoudingen op aarde, de persoonlijke afhankelijkheid van vorsten, edelen, bisschoppen, abten, lijfeigenen en volk werden door de heerschende klassen voorgesteld, en door de naïeve geloovigen, in hun drang om de maatschappij, den geheimzinnigen menschengest, en het „goede” en „kwade” te begrijpen, aangenomen, eenvoudig als de werking, de schepping van net zoo een hemelsche maatschappij, die ook wel onbegrijpelijk was, maar die juist om haar goddelijken aard ook niet begrepen behoefde te worden.

Nooit, in geen enkelen mij bekenden tijd, is de godsdienst zoo duidelijk de luchtspiegeling der maatschappij geweest. De geest produceerde een hemelsch beeld der aardsche productiewijze.

Dit veranderde evenwel weder, toen de steden al sterker en sterker werden.

De stadsburger in Italië, Zuid-Duitschland, de Hanzesteden, Frankrijk, Vlaanderen, Engeland, de Nederlanden werd door handel en nijverheid machtig en zelfstandig. Hij bevrijdde zich van den knellenden band, waarin de adel hem hield.

(Wordt vervolgd.)